

Zadovoljstvo životom: sociološki pogled na primjeru studenata iz Jamajke

---

Zlopaša, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:600104>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

Odjel za sociologiju

ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM: SOCIOLOŠKI
POGLED NA PRIMJERU STUDENATA S JAMAJKE

Završni rad

Kandidat: Katarina Zlopaša

Mentor: Doc. dr. sc. Anita Dremel

Zagreb, travanj 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM, KVALITETA ŽIVOTA, DOBROBIT I SREĆA	2
3. TEORIJE POVEZANE SA ŽIVOTNIM ZADOVOLJSTVOM	4
4. METODE ISTRAŽIVANJA	6
4.1. Ispitanici	6
4.2. Mjerni instrumenti	6
4.3. Postupak.....	7
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	7
5.1. Subjektivno zadovoljstvo životom	7
5.1.1. Trenutno zadovoljstvo životom u cjelini	8
5.2. Osjećaj sreće	8
5.3. Procjena zadovoljstva različitim aspektima života.....	10
5.3. Religijska orijentacija i religioznost	12
6. ZAKLJUČAK	15
7. LITERATURA	17

Kazalo slika:

Slika 1. Trenutno zadovoljstvo životom u cjelini (N=73).....	8
Slika 2. Procjena osobnog osjećaja sreće u životu	9
Slika 3. Procjena zadovoljstva različitim aspektima života	10
Slika 4. Prikaz pripadnika određene religije ili denominacije.....	12
Slika 5. Prikaz koliko se često studenti mole	13

Kazalo tablica:

Tablica 1. Korelacija zadovoljstva životom u cjelini s procjenama zadovoljstva različitim aspektima života	11
Tablica 2. Korelacija zadovoljstva životom i pripadnosti zajednici s učestalosti molitve.....	13

1. UVOD

Zadovoljstvo životom je termin s kojim se susrećemo u mnogim istraživanjima različitih znanstvenih disciplina poput psihologije, sociologije, politologije, filozofije i ekonomije, ali i u svakodnevnom životu. Ne postoji općeprihvaćena definicija pomoću koje bi se opisao ovaj termin pa tako različiti autori zadovoljstvo životom definiraju na različite načine. Penezić (2006: 647) smatra kako „zadovoljstvo životom predstavlja kognitivnu evaluaciju vlastitog cjelokupnog života, a kroz koju svaki pojedinac procjenjuje svoj život“. Veenhoven (1996) kaže kako je zadovoljstvo životom stupanj do kojeg osoba pozitivno procjenjuje ukupnu kvalitetu života i jedan je od indikatora kvalitete života. Procjene zadovoljstva životom su subjektivne te omogućuju osobi korištenje bilo koje informacije koju smatra relevantnom za evaluaciju vlastitog života (prema: Kovčo Vukadin i sur., 2016: 93). U mnogim radovima možemo se susresti s različitim shvaćanjima zadovoljstva životom te drugim srodnim pojmovima kao što su dobrobit, sreća, kvaliteta života. Rad je sastavljen od pet dijelova u kojima se opisuje teorijski i istraživački aspekt zadovoljstva životom. Iz razloga što ne postoji općeprihvaćena definicija zadovoljstva životom, cilj prvog dijela rada je pojasniti razlike među pojmovima s obzirom na predmet istraživanja. Iznesena su aktualna shvaćanja konstrukta zadovoljstva životom te razjašnjeni pojmovi koji se često sinonimno koriste u svrhu operacionalizacije zadovoljstva životom. Drugi dio rada odnosi se na teorije povezane sa zadovoljstvom života. U trećem dijelu rada opisane su metode istraživanja provedenog na Sveučilištu Zapadne Indije smještenog u Kingstonu, Jamajci. Metodom ankete ispitano je 73 studenta te su obavljeni polu strukturirani intervjui kako bi se detaljnije opisali određeni fenomeni kao što je viđenje sreće iz percepcije studenata. Istraživanjem provedenim među studentima u Jamajci pokušalo se ispitati zadovoljstvo životom u cjelini s obzirom na različite aspekte života. Neki od autora smatraju da su religioznost i spiritualnost povezani sa srećom i kvalitetom života te je na temelju njihovih hipoteza prikazana povezanost religioznosti i zadovoljstva životom na primjeru ovog istraživanja, gdje se više od 70 % ispitanika izjasnilo kao pripadnici određenih religija (Hackney i Sanders, 2003: 49). U četvrtom dijelu rada izneseni su rezultati i postojanost povezanosti između zadovoljstva životom i različitih aspekata života. Dok je u posljednjem dijelu rada iznesen zaključak s obzirom na rezultate i prijašnja istraživanja.

2. ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM, KVALITETA ŽIVOTA, DOBROBIT I SREĆA

Pregledom literature moguće je vidjeti kako se velik broj istraživanja bavio temama poput zadovoljstva životom, dobrobiti, srećom i kvalitetom života. Mnoga od njih daju određene definicije ovih pojmova s obzirom na područje istraživanja (Alfonso i sur., 1996: 276) Bitno je naglasiti da se za pojam subjektivne dobrobiti vrlo često koriste pojmovi "sreća", "zadovoljstvo životom", "kvaliteta života", "zadovoljstvo", "uživanje" (Penezić, 2006: 644). Iz tog razloga mnogi istraživači sugeriraju kako postoje razlike u tim terminima. U daljnjem tekstu iznesene su definicije pojedinih pojmova postavljenih od strane raznih teoretičara i istraživača ovih područja.

Pregled definicija o zadovoljstvu životom jasno iznosi Penezić (2006: 644), u svom radu "Zadovoljstvo životom u adolescentskoj i odrasloj dobi", u kojem navodi mnoge autore koji su definirali ovaj pojam. Prema Andrews i Withey (1976) subjektivna dobrobit kao širi pojam uključuje i kognitivnu evaluaciju i određeni stupanj pozitivnih i/ili negativnih osjećaja tj. čuvstva. Penezić (2006: 644) također navodi i definicije Campbella, Conversea i Rodgersa (1976) koji definiraju zadovoljstvo kao opaženu razliku između aspiracija i dostignuća te zadovoljstvo životom promatraju kao kognitivnu komponentu subjektivne dobrobiti, dok sreću promatraju kao iskustvo osjećaja ili čuvstva. Pavot i sur. (1991) definiraju zadovoljstvo životom kao "globalnu evaluaciju neke osobe o svom životu". Na temelju ovih danih definicija Penezić zaključuje da "zadovoljstvo životom predstavlja kognitivnu evaluaciju vlastita cjelokupnog života, a kroz koju svaki pojedinac procjenjuje svoj život". (Penezić, 2006: 647)

Pojam kvalitete života se uglavnom povezuje sa životnim standardom, a istraživanja ovakvog tipa dolaze iz područja ekonomije. S obzirom na povećanje životnog standarda, istraživanja koja su se bavila kvalitetom života usmjeravala su se i na opažanja zadovoljenja osobnih i društvenih potreba, što je predmet istraživanja sociologije (Kovčo Vukadin i sur., 2016: 86). Koncept kvalitete života ideološki se povezuje uz prosvjetiteljstvo koje je tada promoviralo samo aktualizaciju i sreću kao centralne vrijednosti, a najbolje društvo je ono društvo koje omogućava najveću sreću najvećem broju ljudi (Veenhoven, 1996: 40). Kvaliteta života ispitivala se na temelju subjektivnih i objektivnih pokazatelja. Međutim, tek su se šezdesetih godina dvadesetog stoljeća ti pokazatelji počeli jasno razlikovati, pa su se tako mijenjale i definicije i pripadni instrumentarij u istraživanju kvalitete života. Kvaliteta života se shvaća kao širok koncept koji sa sobom donosi mnogo definicija s obzirom na područje istraživanja. Na temelju

toga, svjetska zdravstvena organizacija definirala je kvalitetu života kao "individualnu percepciju vlastite pozicije u životu u kontekstu kulture i vrijednosnog sustava u kojem pojedinac živi u odnosu na vlastite ciljeve, očekivanja, standarde i brigu". Nadalje, drugi autori daju vlastite definicije o kvaliteti života, pa tako na primjer Felce i Perry (1993) definiraju kvalitetu života kao "sveukupno opće blagostanje koje uključuje objektivne čimbenike i subjektivno vrednovanje fizičkog, materijalnog, socijalnog i emotivnog blagostanja" (prema: Kovčo Vukadin i sur., 2016: 86).

Jedna od definicija dobrobiti definira dobrobit kao "globalnu procjenu osobne kvalitete života prema vlastito odabranim kriterijima" (Shin i Johnson, 1978). Eger i Maridal (2015) navode kako je potrebno razlikovati pojmove subjektivne i objektivne dobrobiti, gdje se subjektivna dobrobit odnosi na specifično vlastito iskustvo, a objektivna dobrobit se sastoji od niza mjerljivih socijalnih ili ekonomskih indikatora koje teoretičari smatraju odrednicama kvalitete života. Subjektivna dobrobit često se spominje kao sinonim za kvalitetu života (prema: Kovčo Vukadin i sur., 2016: 88).

Uz sve ove pojmove potrebno je definirati i pojam "sreće" koji se također u suvremenim literaturama rabi na razne načine, a u najširem smislu podrazumijeva sve ono što život čini dobrim. U svrhu ovog istraživanja provedenog u Jamajci, zanimalo nas je viđenje sreće iz perspektive studenata i na temelju toga pojam sreće je definiran u užem smislu. Prema Veenhovenu (2001: 7) pojam sreće u užem smislu definira se kao individualno subjektivno uživanje i zadovoljstvo životom, odnosno kao stupanj u kojem pojedinac svoj cjelokupni život doživljava povoljnim, ugodnim. Viđenje sreće ispitano je metodom intervjua gdje su studenti otvoreno mogli iznositi svoje viđenje sreće i što zapravo sreća osobno za njih predstavlja u njihovim životima. Prema Dieneru (1994: 106) najveći dio onoga što znamo o sreći temelji se na samo procjenama. Što zapravo znači da je konstrukt sreće po prirodi visoko subjektivan jer pojedinac sam za sebe može reći u kojoj mjeri je sretan ili nesretan. Iz navedenog možemo zaključiti kako su zadovoljstvo životom, subjektivna dobrobit, kvaliteta života i sreća konstrukti koji su slični i povezani, a pokušavaju se međusobno razlučiti, te na temelju toga ispitati i teorijski objasniti. Uz dane definicije iz različitih radova i istraživanja bitno je naglasiti da je istraživanje u Jamajci provedeno na temelju ispitivanja subjektivnih doživljaja studenata o zadovoljstvu životom i njihovom vlastitom viđenju sreće.

3. TEORIJE POVEZANE SA ŽIVOTNIM ZADOVOLJSTVOM

U istraživanjima koja su se bavila životnim zadovoljstvom moglo bi se očekivati da ima dosta teorijskih pristupa shvaćanju zadovoljstva životom, međutim zapravo je malo izvornih teorija, a više je teorijskih spekulacija, koje su samo dijelom povezane sa životnim zadovoljstvom. Penezić (2006: 644) u svom radu navodi samo neke od njih koje je potrebno spomenuti. Prva teorija naziva se "Teorija krajnjih točaka", a ona polazi od pretpostavke da se zadovoljstvo postiže zadovoljavanjem osnovnih ciljeva ili potreba (Wilson, 1960). Ova teorija naglašava da zadovoljenje osnovnih potreba rezultira srećom, ali i obratno - da nezadovoljenje potreba rezultira osjećajem nezadovoljstva. Osnovne potrebe ovdje se odnose na fiziološke potrebe, potrebe za sigurnošću, potreba za ljubavlju, potreba za poštenjem i potreba za samoostvarenje. Ovo je ujedno i hijerarhija potreba prema Maslowu koji navodi u svojoj teoriji da je potrebno zadovoljiti najprije potrebe nižeg reda da bi se mogle započeti zadovoljavati i potrebe višeg reda. No pitanje ovdje koje se postavlja je to dovodi li baš zadovoljenje osnovnih potreba do zadovoljstva i sreće. Možda netko želi postići više, pa ga zadovoljenje samo osnovnih potreba ne čini sretnim i zadovoljnim (Penezić, 2006: 644). U mnogim istraživanjima postavljene su hipoteze da gospodarski rast poboljšava kvalitetu ljudskoga života na mnogo načina. Temelj takvih hipoteza proizlazi iz činjenice da razvoj tehnologije i znanosti uvelike utječe na naše svakodnevne živote, a time i olakšava način življenja. Međutim, dolazi do pitanja na koji način zapravo gospodarski rast poboljšava kvalitetu ljudskog života. Jedna od posljedica gospodarskog rasta je činjenica da ekonomskim rastom, raste i onečišćenje okoliša što rezultira uništenjem planeta na kojem živimo (Veenhoven, 2012: 5). Richard Easterlin (1974) je još 70-ih godina prošlog stoljeća pisao o tome da gospodarski rast ne rezultira većom srećom u ljudskim životima. Ideja da nas ekonomski razvoj ne čini sretnijima proizlazi iz tvrdnji da se fokusiramo na druge stvari koje će to učiniti bolje od samog ekonomskog razvoja. Te druge stvari bili bi alternativni načini ostvarivanja sreće koji su povezani s tradicionalnosti, duhovnosti i antimaterijalističkim vrijednostima zastupljenima u novim pokretima New Agea (prema: Veenhoven, 2012: 5). Robert Lane (2000) je tvrdio da ćemo više sreće izvući iz prijateljstva nego iz potrošnje. Iz tog razloga u ovom istraživanju ispitali smo osam vrijednosnih orijentacija studenata i koliko prijateljstvo utječe na njihovu subjektivnu procjenu zadovoljstva životom. (prema: Veenhoven, 2012: 5)

Druga teorija, teorija višestrukih nesrazmjera, objašnjava kako pojedinci uspoređuju ono što su postigli s onim što žele te uspoređuju ta vlastita postignuća s postignućima drugih ljudi. Zadovoljstvo nastaje kao rezultat tih stalnih usporedbi, ali i nezadovoljstvo, ako se to ne slaže

s očekivanjima koje pojedinci imaju o svojim postignućima, odnosno neuspjesima. Nivo očekivanog zadovoljstva će direktno motivirati akcije za postizanje i održavanje mreže zadovoljstva. Teorija pretpostavlja da će na sve nesrazmjere, zadovoljstvo i akcije direktan utjecaj imati dob, spol, obrazovanje, kulturalna pripadnost, razina prihoda, samopoštovanje i socijalna potpora (Diener, 1984: 53). Međutim, u razgovoru sa studentima u Jamajci o pitanju sreće jedna studentica je odgovorila da „ na kraju dana je potrebno biti sretan s onime što smo mi sami, da se ne trebamo fokusirati na uspoređivanje s drugim ljudima koji pokušavaju postaviti standarde koji ne odgovaraju standardima zadovoljenja naše sreće. Da je potpuno u redu biti drugačiji i ne imati veliku količinu novca.“

Teorija aktiviteta je teorija koja polazi od pretpostavke da će osobe biti zadovoljnije ako su uključene u neku zanimljivu aktivnost. Pretjerano teške aktivnosti, međutim, dovode do anksioznosti, dok pretjerano lake aktivnosti dovode do dosade. Ipak, ova teorija smatra da će uključenost u neku aktivnost sama po sebi prije dovesti do sreće (zadovoljstva) nego dosezanje krajnjih točaka odnosno ciljeva (Penezić, 2006: 644). Na temelju ove teorije u ovom istraživanju su se ispitale aktivnosti kojima se studenti sa Sveučilišta Zapadne Indije bave u slobodno vrijeme.

Sljedeća teorija je asocijacionistička teorija koja polazi od mogućnosti postojanja svojevrsne mreže pozitivnih asocijacija i naučene sposobnosti da se stalno reagira na pozitivne načine. U pokušajima teorijskog objašnjenja koncepta subjektivne dobrobiti i zadovoljstva životom, najviše se spominju tri modela. To su strukturalni modeli koji se nazivaju: model "Odozgo prema dolje", zatim model "Odozdo prema gore" i dinamički model ravnoteže (Penezić, 2006: 645). Prvi model "Odozgo prema dolje" polazi od pretpostavke da ljudi interpretiraju živote na pozitivne ali i na negativne načine na temelju određenih dispozicija. U ovom modelu te dispozicije utječu na procjenu zadovoljstva na razinama područja života. To znači da se jedna opća procjena može razložiti na pojedinačne, one niže, dijelove. Drugi model "Odozdo prema gore" je model u kojem se ukupan osjećaj zadovoljstva donosi na osnovi jednostavnog zbrajanja zadovoljstava u različitim domenama života. Te domene u ljudskim životima odnose se na brak, posao, obitelj, prijateljstvo. Razlika između ova dva modela je u tome što u drugom modelu važniju ulogu imaju objektivne okolnosti. Odnosno zadovoljstvo određenim domenama života, može pridonijeti ukupnom zadovoljstvu, isto kao što i ukupno zadovoljstvo može pridonijeti utjecaju na različitim domenama života. Treći model dinamičke ravnoteže je model koji uključuje utjecaj različitih dimenzija ličnosti na procjenu zadovoljstva. Ovaj model uključuje i subjektivne procjene i objektivne pokazatelje života na raznim područjima kao varijable koje

utječu na zadovoljstvo. Model dinamičke ravnoteže pokazuje da kada životni događaji narušavaju određenu ravnotežu, da dolazi do promjene stanja subjektivne dobrobiti (Penezić, 2006: 645). U daljnjem tekstu iznesene su metode i rezultati istraživanja.

4. METODE ISTRAŽIVANJA

4.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na nereprezentativnom uzorku studenata Sveučilišta Zapadne Indije, smještenog u Kingstonu, glavnom gradu Jamajke. Metodom ankete, anketirano je 73 studenta od kojih su 44 % žene i 56 % muškarci. Minimalna životna dobi iznosila je 18 godina, a maksimalna dob iznosila je 36 godina. Uz metodu ankete napravljeno je 3 polustrukturirana intervjua sa studenticama Sveučilišta Zapadne Indije u dobi od 20 godina.

4.2. Mjerni instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja sastavljen je upitnik koncipiran u 10 dijelova. Prvi set pitanja odnosio se na subjektivnu procjenu općenito trenutnog zadovoljstva životom te koliko su zadovoljni životnim standardom, zdravljem, povezanosti s prijateljima i obitelji, pripadnosti u zajednici te sigurnosti od financijskih poteškoća u budućnosti. U ovom setu pitanja postavljeno je i pitanje koliko vremena u proteklih tjedan dana su se osjećali depresivno, sretno, a koliko vremena su osjećali da uživaju u životu. U drugom setu pitanja postavljeno je 13 tvrdnji za koje je bilo potrebno subjektivno procijeniti koliko ta tvrdnja opisuje njih same na ljestvici od 1 do 6. Broj jedan je označavao da ih nikako ne opisuje, a šest da ih jako opisuje. Sadržajem tih tvrdnji u istraživanju pokušalo se ispitati osam vrijednosnih orijentacija studenata, a to su dobronamjernost (dobrota), univerzalizam, autonomija (neovisnost), postignuća u životu, moć, sigurnost, konformizam i tradicija. Vrijednosti moći i postignuća (ostvarenja) koja naglašavaju vlastite interese u suprotnosti su s vrijednostima univerzalizma i dobronamjernosti koje uključuju brigu za dobrobit i interese drugih (Schwartz, 2003: 267). Trećim setom pitanja pokušalo se ispitati povjerenje u druge ljude te koliko su povezani sa svojim obiteljima, prijateljima i kolegama na fakultetu. Četvrti set pitanja pokušao je ispitati aktivnosti u društvenom životu i aktivnosti u sportu. Peti set pitanja odnosio se na sukobe u obitelji i financijsko stanje. Šesti set pitanja odnosio se na tehnologiju te koliko vremena studenti Sveučilišta Zapadne Indije provode koristeći novu tehnologiju kao što su pametni telefoni, osobna računala, TV, Internet, društvene mreže ili nešto drugo. Sedmi set pitanja obuhvaćao je pitanja kojima se pokušala ispitati pripadnost određenoj religiji te koliko prakticiraju molitvu

kao dio svoje religije. Osmi set pitanja pokušao je ispitati povjerenje studenata u državne institucije i njihovu aktivnost/ neaktivnost u politici. Deveti set pitanja odnosio se na tradicionalnost, osjećaju pripadnosti vlastitoj zemlji te osjećaju sigurnosti. Posljednji set pitanja, deseti, odnosio se na sociodemografske značajke pojedinog studenta kao što su dob, spol, mjesto prebivališta, status.

4.3. Postupak

U rujnu 2015. godine provedeno je istraživanje, metodom ankete među studentima Sveučilišta Zapadne Indije u Kingstonu. Anketa je provedena na kampusu Sveučilišta na nereprezentativnom uzorku. Slučajni prolaznici studenti ispunjavali su ankete nakon što im se naglasilo da je ispitivanje dobrovoljno i anonimno zbog čega se očekuje iskrenost i samostalnost pri odgovaranju. Nakon što su ispitanici potvrdili da razumiju svoj zadatak pristupalo se odgovaranju. Za ispunjenu anketu studenti su trebali odvojiti oko 20 minuta. Intervju su obavljani nešto ranije u kolovozu, također nakon dobrovoljnog pristanka i razumijevanja svrhe ovog istraživanja. Intervjui su trajali i do sat vremena, a kasnije su uklopljeni u dokumentarac pod nazivom: "Reality of life: JAMAICA" uz odobravanje samih ispitanika.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

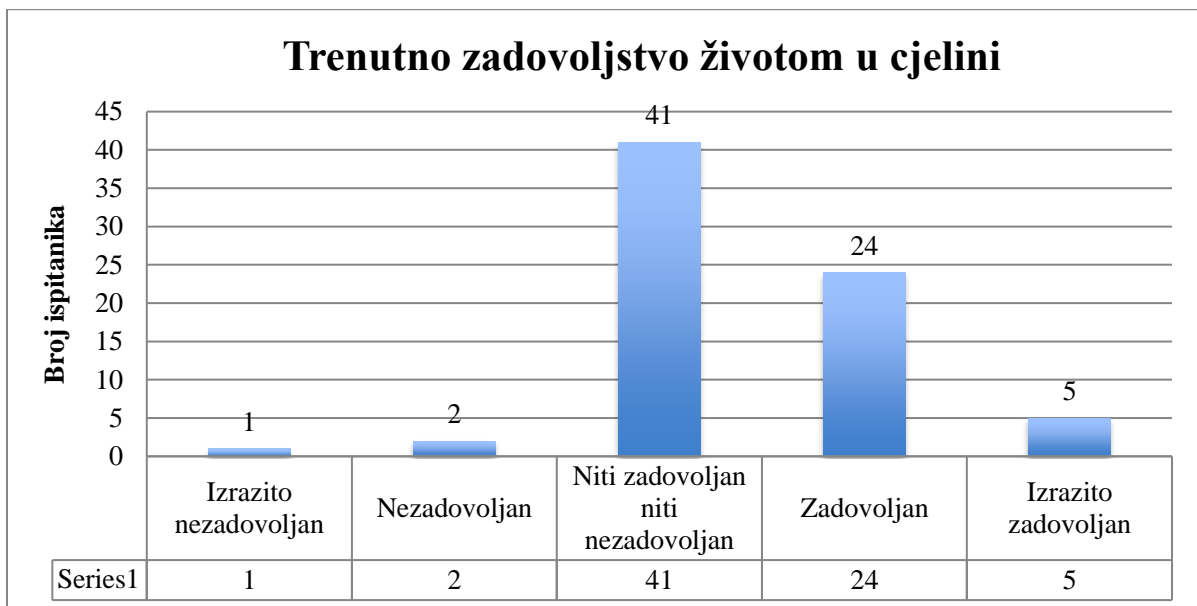
5.1. Subjektivno zadovoljstvo životom

Ovim istraživanjem pokušalo se ispitati subjektivno zadovoljstvo životom studenata Sveučilišta Zapadne Indije smještenog u Jamajci. U istraživanju sudjelovali su studenti različitih smjerova i godina studija, većinom u dobi od 18 do 25 godina. Istraživanjem obuhvaćeno je nekoliko područja koji mogu utjecati na subjektivno zadovoljstvo životom. Ispitanici su procjenjivali zadovoljstvo životom u odnosu na standard života, zdravlje, postignućima u životu, odnosu s obitelji i prijateljima, osjećaju pripadnosti zajednici te sigurnosti od financijskih poteškoća u budućnosti. Temom zadovoljstva životom bavila su se i druga istraživanja koja su ispitivala odnos životne dobi i zadovoljstva. Rezultati tih istraživanja pokazali su da između skupina ispitanika različite dobi ne postoje razlike u općem zadovoljstvu, ali da dobne razlike postoje u procjenama temporalnog zadovoljstva životom, i to kada se procjene odnose na prošlo zadovoljstvo i očekivanja budućeg zadovoljstva. Očekivano zadovoljstvo budućim životom bilo je najveće kod mlađih adolescenata, dok procjene prošlog zadovoljstva bile su niže kod osoba srednje životne dobi (Penezić, 2006: 655). U ovom istraživanju pri ispitivanju općeg

zadovoljstva životom ispitanici su procjenjivali općenito trenutno zadovoljstvo životom u cjelini. Sudjelovali su studenti u dobi od 18 do 25 godina, te jedna osoba od 36 godina. Najveći broj studenata, njih 49% bilo je u dobi od 18 do 19 godina, njih 36% od 20 do 21 godina, od 22 do 23 godine njih 12%, dok najmanji broj studenata je bio u dobi od 24 do 36 godina.

5.1.1. Trenutno zadovoljstvo životom u cjelini

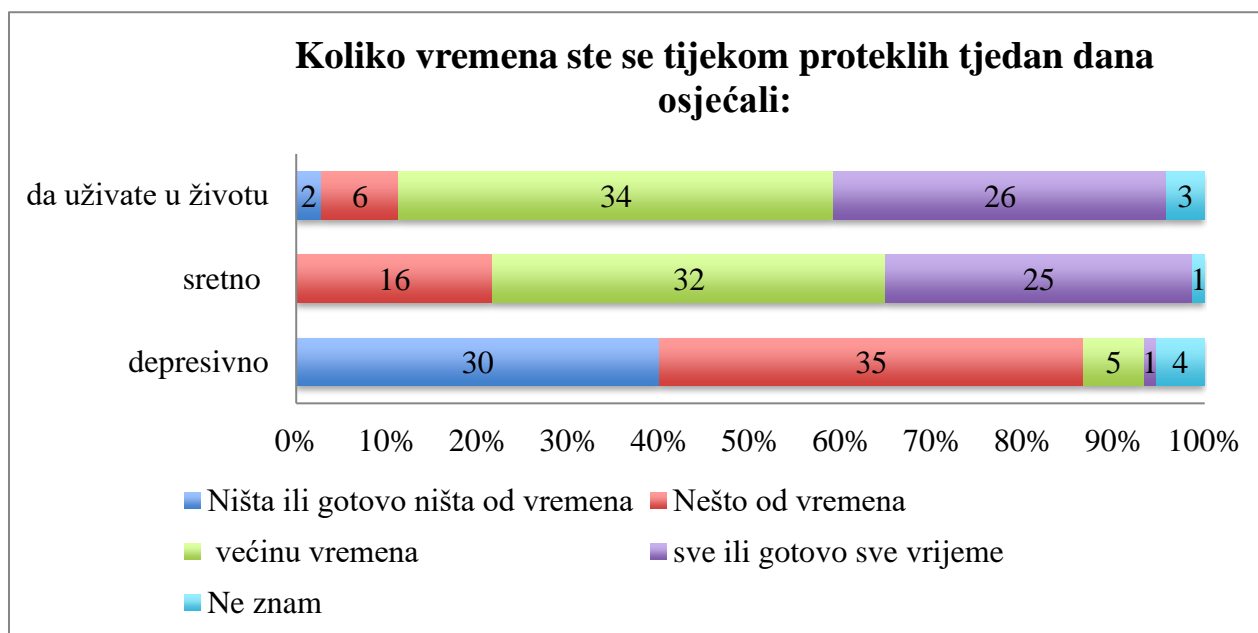
Pri ispitivanju općenitog zadovoljstva životom ispitanici su procjenjivali općenito trenutno zadovoljstvo životom u cjelini. 33% ispitanika izrazilo je zadovoljstvo životom, dok 56% smatra kako nije niti zadovoljno niti nezadovoljno životom. Samo jedan ispitanik izrazio je izrazito nezadovoljstvo svojim životom, dok su 2 ispitanika izrazila nezadovoljstvo životom u cjelini.

Slika 1. Trenutno zadovoljstvo životom u cjelini (N=73)

5.2. Osjećaj sreće

Ispitanici na pitanje koliko vremena su se tijekom proteklih tjedan dana osjećali sretno njih 32 odgovorilo je većinu vremena, dok njih 35 je odgovorilo da se osjećalo depresivno povremeno. Da većinu svog vremena uživaju u životu odgovorilo je njih 34.

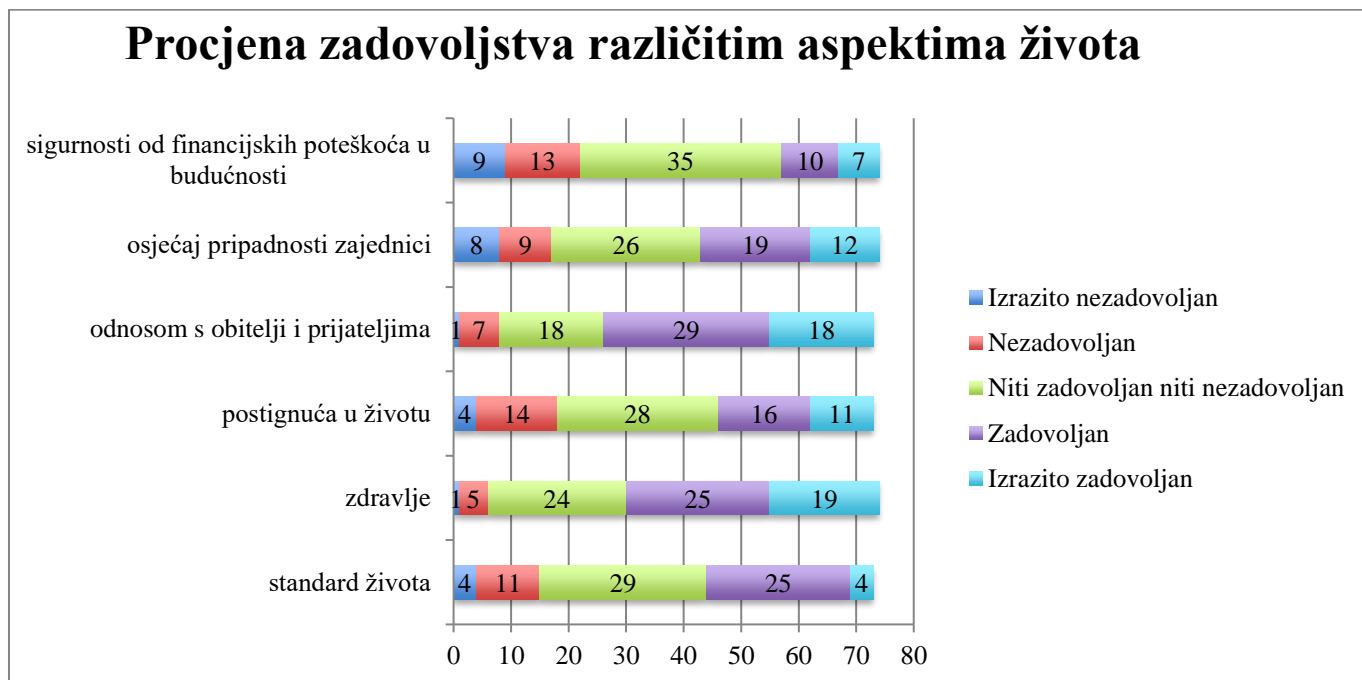

Slika 2. Procjena osobnog osjećaja sreće u životu

Jedna od najvećih sumnji općenito u istraživanjima sreće je ta da većina ljudi nema mišljenje o svojoj sreći. Oni će više biti svjesni o tome kako trebaju biti sretni i izvijestiti nas o tome umjesto koliko su zapravo sretni. To se može dogoditi i slučajno. Međutim, većina ljudi zna jako dobro uživaju li u životu ili ne. Slična tvrdnja je i u tome da ispitanici pomiješaju zapravo koliko su oni sretni u odnosu što drugi ljudi misle koliko su oni sretni (Veenhoven, 2012: 12). Da bi se takve pogreške izbjegle u istraživanjima potrebno je usporediti takve odgovore s dubinskim intervjuima kako bi vjerodostojnost odgovora bila veća. U ovom istraživanju metodom intervjua postavljeno je pitanje „Mislite li da su Jamajčani generalno sretni ljudi?“, kazivačica je odgovorila da misli kako “Jamajčani znaju kako se nositi sa životnim situacijama i da se, bez obzira na količinu stresa u životu, trude proći kroz njih sa smiješkom. Također smatra da nisu sretniji od drugih već jednostavno prihvaćaju situacije u životu takvima kakve jesu i kako biti tužan u takvoj situaciji sigurno ne donosi nikakvu korist. Pa zašto se onda ne smijati?”

5.3. Procjena zadovoljstva različitim aspektima života

Ispitanici su procjenjivali zadovoljstvo u odnosu na standard života, zdravlje, postignućima u životu, odnosom s obitelji i prijateljima, osjećaju pripadnosti zajednici te sigurnosti od financijskih poteškoća u budućnosti.

Slika 3. Procjena zadovoljstva različitim aspektima života

Standardom života izrazito zadovoljno i zadovoljno je 39% ispitanika, dok je izrazito nezadovoljno i nezadovoljno 21%. Njih 40% nije niti zadovoljno niti nezadovoljno. Zdravljem je zadovoljno 60% ispitanika, gdje 26% izrazilo je izrazito zadovoljstvo zdravljem, a njih 34% zadovoljstvo zdravljem. Postignućima u životu zadovoljno je njih 37%, a nezadovoljno ih je 25%. Ostalih 38% nije niti zadovoljno niti nezadovoljno. Odnosom u obitelji i s prijateljima zadovoljno je njih 65%, dok se izrazito nezadovoljno i nezadovoljno izrazilo njih 10%. Osjećaj pripadnosti zajednici 40% studenta se izrazilo zadovoljno, dok njih 23% se izrazilo nezadovoljno. Sigurnosti u odnosu na financijske poteškoće u budućnosti zadovoljno se izrazilo 23% studenata, dok njih 30% se izrazilo nezadovoljno. Ovim pitanjima pokušala se ispitati korelacija zadovoljstva životom u cjelini s procjenama zadovoljstva različitim aspektima života.

Tablica 1. Korelacija zadovoljstva životom u cjelini s procjenama zadovoljstva različitim aspektima života

	Trenutno zadovoljstvo životom u cjelini (N=73)
	Spearman's rho koeficijent korelacije
Zadovoljstvo standardom života	.644*
Zadovoljstvo zdravljem	.400*
Zadovoljstvo postignućima u životu	.383*
Zadovoljstvo odnosom s obitelji i prijateljima	.282**
Zadovoljstvo osjećajem pripadnosti zajednici	.123
Zadovoljstvo sigurnosti od financijskih poteškoća u budućnosti	.389*

*. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

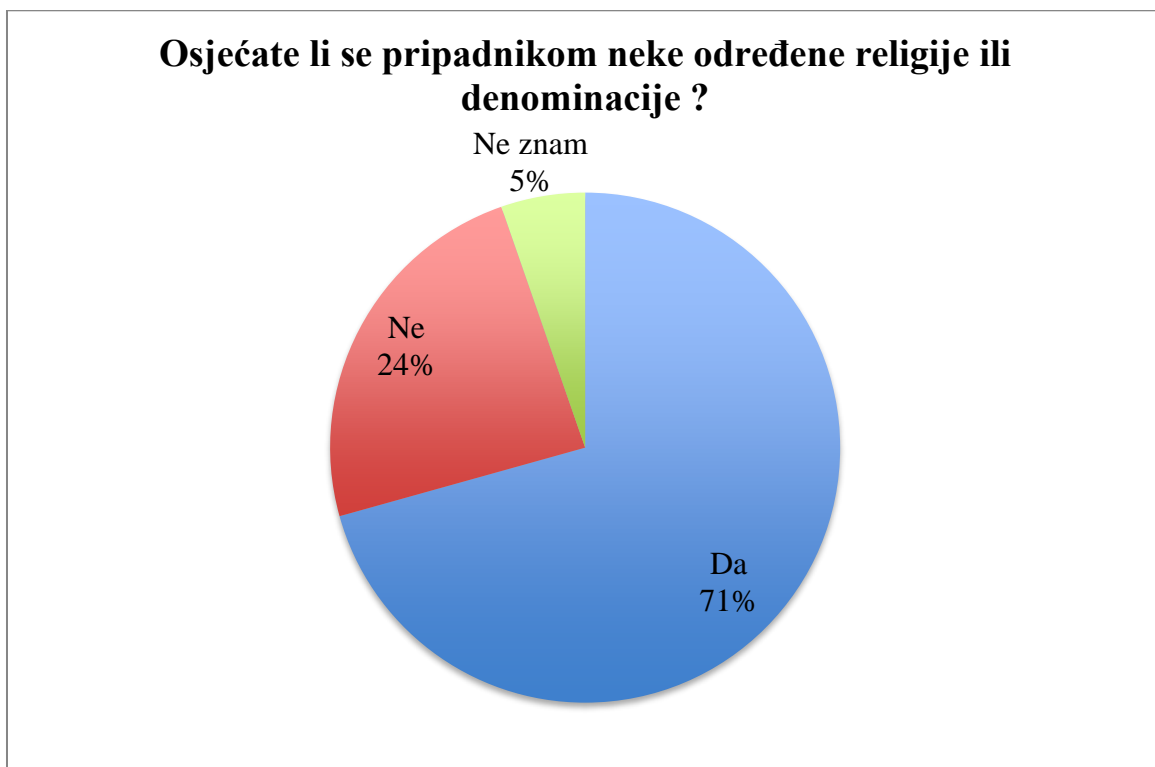
**. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Istraživanjem se pokazalo da ne postoji statistički značajna i pozitivna povezanost zadovoljstva osjećajem pripadnosti zajednici sa zadovoljstvom životom u cjelini. Međutim, povezanost postoji između zadovoljstva standardom života, zadovoljstva zdravljem, zadovoljstva postignućima u životu i zadovoljstva odnosom s obitelji i prijateljima sa zadovoljstvom životom u cjelini. Pa tako što je zadovoljstvo standardom života, zadovoljstvo zdravljem, zadovoljstvo postignućima u životu i zadovoljstvo odnosom s obitelji i prijateljima veće, ispitanici u većoj mjeri iskazuju veće zadovoljstvo životom u cjelini. Sukladno prethodnim istraživanjima (Haller i Hadler, 2006: 175 ; Kaliterna Lipovčanin i Prizmić-Larsen, 2006: 55) zadovoljstvo prijateljima je pored zdravlja i materijalne sigurnosti, najvažniji prediktor zadovoljstva životom i sreće. U životnom razdoblju studenata druženje s prijateljima je osobito važno, zato što se tada mladi odvajaju od roditelja i obitelji te preko prijatelja zadovoljavaju potrebu za pripadanjem i povezivanjem. Druga istraživanja također navode da odnosi s obitelji te prihvaćenost od okoline značajni su prediktor zadovoljstva životom, što dodatno potvrđuje važnost socijalnih odnosa i podrške za subjektivnu dobrobit (Brkljačić i Kaliterna Lipovčan, 2010: 198). U ovom istraživanju ne postoji povezanost između prihvaćanja od okoline i zadovoljstva životom, a razlog tome može biti upravo taj nereprezentativan uzorak studenata radi kojeg nije moguće generalizirati ove podatke na cijelu populaciju studenata. Međutim, postoji povezanost odnosa s obitelji i zadovoljstva životom.

5.3. Religijska orijentacija i religioznost

Značajni prediktor zadovoljstva životom je i zadovoljstvo duhovnim životom, što je sukladno nekim ranijim istraživanjima (Hackney i Sanders, 2003: 47). Brkljačić i Kaliterna Lipovčan (2010: 198) u svom radu pod imenom "Zadovoljstvo životom i osjećaj sreće kod studenata" ističu autore poput Peacocka i Poloma (1999) koji kažu da u mladosti ljudi u spiritualnosti traže odgovore vezane uz stvaranje vlastitog identiteta, pa to može i biti razlog zbog kojeg su osobe zadovoljnije duhovnim životom općenito zadovoljnije životom.

Na pitanje "Osjećate li se pripadnikom neke određene religije ili denominacije?" 71% studenata je odgovorilo potvrdno, njih 24% je odgovorilo negativno, a njih 5% da ne zna.

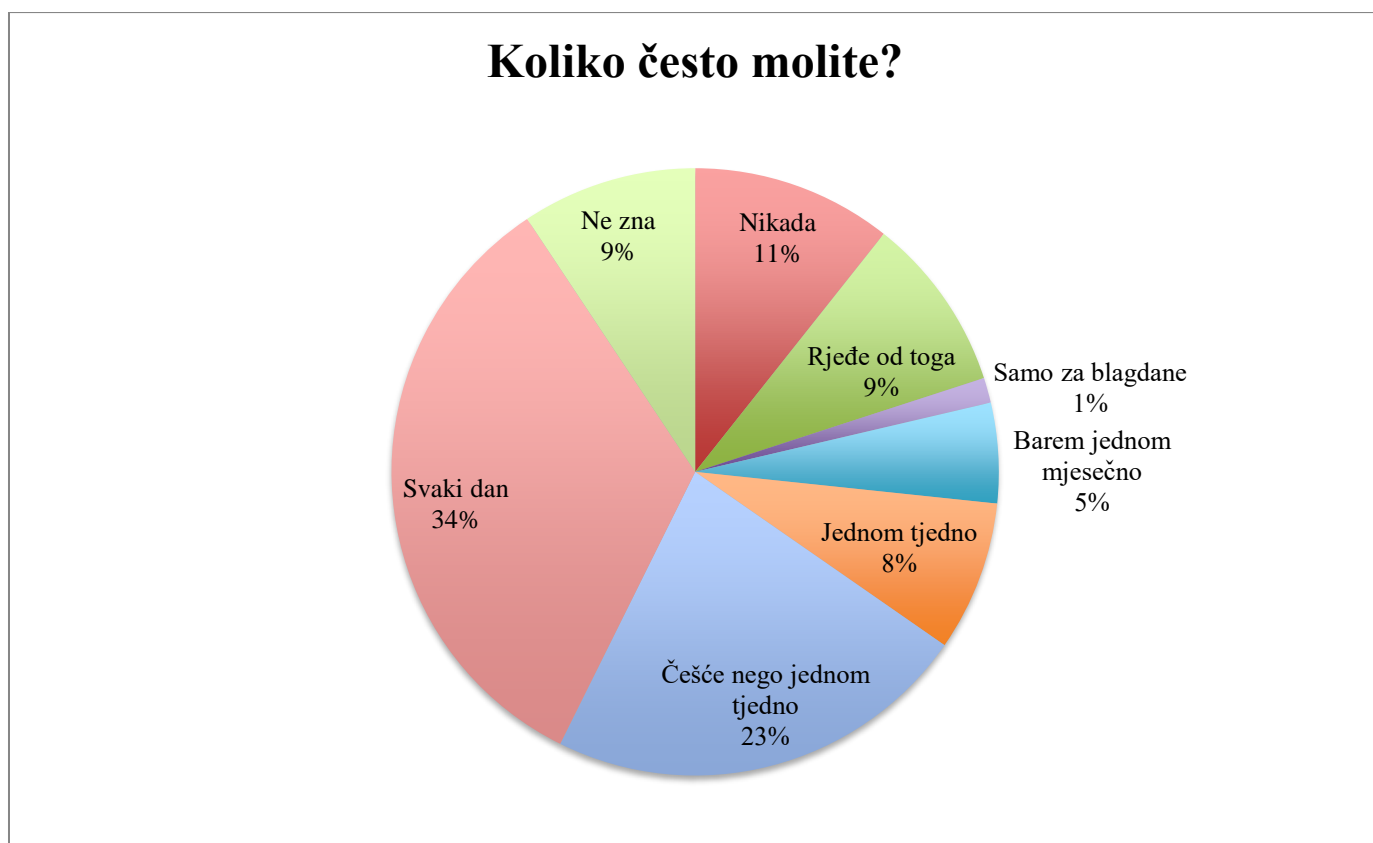
Slika 4. Prikaz pripadnika određene religije ili denominacije

Neka su istraživanja pokazala da su religiozni pojedinci u religioznim državama sretniji od nereligioznih pojedinaca u istim državama, što je vjerojatno rezultat društvenih normi. Zanimljivo je to da su nedavna istraživanja također pokazala kako religioznost djeluje kao ublaživač u odnosu negativnih životnih okolnosti i dobrobiti (Plouffe i Tremblay, 2017: 67). Metodom intervjua kazivači su na pitanja smatraju li se religioznim odgovarali da su vrlo religiozni i da im to uvelike pomaže u životu jer ih vjera uči da imaju nade, a nada im je jako bitna u životu. Vjerojatno je da usvajanje religijskih vjerovanja ili stavova smanjuje stres usadivanjem vjerovanja da bogatstvo nije od najveće važnosti za sreću i blagostanje. U skladu

s time, vjernici imaju tendenciju vjerovati da će se sve, bez obzira na životne okolnosti, odigrati po Božjem planu za njih (Plouffe i Tremblay, 2017: 68).

Na pitanje “Koliko često molite?”, njih 34% odgovorilo je svaki dan, a njih 11% je odgovorilo nikad.

Slika 5. Prikaz koliko se često studenti mole

Ispitujući povezanost između zadovoljstva životom u cijelosti i pripadnosti zajednici s učestalosti molitve možemo vidjeti da ne postoji statistička povezanost ovih varijabli. Također, razlog tome može biti problem u nereprezentativnom uzorku.

Tablica 2. Korelacija zadovoljstva životom i pripadnosti zajednici s učestalosti molitve

	Učestalost molitve (N=73)
	Spearman's rho koeficijent korelacije
Zadovoljstvo životom u cijelosti	.036
Osjećaj pripadnosti zajednici	.090

*. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Također pokušala se ispitati povezanost zadovoljstva životom u cjelini s različitim aspektima života kao što su aktivnosti u sportu, konzumiranje droga, alkohola, izlasci. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da ne postoji statistički značajna i pozitivna povezanost ovih aspekata s trenutnim zadovoljstvom života u cjelini.

6. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada je bio prikazati definicije pojmova koje se koriste kada istražujemo zadovoljstvo životom. U dosadašnjim istraživanjima operacionalizacija zadovoljstva životom definirala se na temelju samog predmeta istraživanja. U ovom istraživanju zadovoljstvo životom se odnosilo na subjektivnu procjenu trenutnog zadovoljstva životom u cjelini. Na temelju provedenog istraživanja u Jamajci pokušali su se iznijeti rezultati te dati uvid u prijašnja istraživanja i teorije koje su se bavile ovim područjem. Analiza podataka pokazala je povezanost zadovoljstva životom s obzirom na zadovoljstvo standardom života, zadovoljstvom zdravlja, zadovoljstvom postignućima u životu i zadovoljstvom odnosom s obitelji i prijateljima. Međutim, povezanost nije pronađena u analizi zadovoljstva životom s obzirom na religijsku orijentaciju, religioznost, aktivnostima u sportu, konzumiranju alkohola, droga, izlascima, političku aktivnost/ neaktivnost. Ovakvi podaci pokazuju i na neka određena ograničenja provedenog istraživanja. Vremenska ograničenost uvelike je rezultirala manjim brojem ispitanika, zatim sam uzorak ispitanika je nereprezentativan. Iz takvih razloga rezultate ovog istraživanja nije moguće generalizirati niti donositi sigurne zaključke o zadovoljstvu životom studenata s Jamajke. Također korelacijska priroda istraživanja nam ostavlja mogućnost o postojanju uzročno posljedičnih veza među ispitanim varijablama s onima koje nisu bile uključene u istraživanje te mogućnost da je ta veza uvjetovana zapravo nekim trećim, nama ne poznatim uzrocima. Jedan od zaključaka jest to da ljudi općenito ne znaju koliko su sretni i zadovoljni svojim životom jer odgovori na pitanju o sreći konstruiraju se u trenutku kada su postavljeni (Tadić, 2009: 329). U ovakvim istraživanjima može doći i do društveno poželjnih odgovora jer su ljudi skloni odgovarati na pitanja na temelju onoga što se od njih očekuje da odgovore. Ovakav tip problema u istraživanjima možemo rješavati na način da provedemo dubinske intervjue gdje bi se ispitali fenomeni koji su nam važni radi donošenja konstruktivnih zaključaka o pojedinoj populaciji. Iz već provedenih istraživanja koja su se bavila ovom temom možemo zaključiti da značajni prediktor općeg zadovoljstva životom su zadovoljstvo s odnosima s obitelji, zadovoljstvo duhovnim životom, zadovoljstvo s odnosima s prijateljima, prihvaćanjem od okoline, materijalnim stanjem., dok za sreću to su prediktori zadovoljstvo odnosima s prijateljima, zadovoljstvo samima sobom te zadovoljstvo slobodnim vremenom (Brkljačić i Kaliterna Lipovčan, 2010: 199). Neke od ovih prediktora uspješno smo ispitati kroz ovo istraživanje koje nam može dati barem mali uvid o stanju i iskustvima studenata s Jamajke kada govorimo o zadovoljstvu životom. Budući da je ovo istraživanje pokušalo prikazati samo neke od povezanosti, buduća istraživanja se mogu orijentirati na povezanosti s obzirom na dob, spol ili

materijalnu situaciju te kako to utječe na zadovoljstvo životom. Moguće je prikazati i razlike među studentima s Jamajke u odnosu na studente u Hrvatskoj. Istraživanja ovakve tematike uvelike pridonose produbljivanju istraživačkih spoznaja o tome što život čini dobrim.

7. LITERATURA

- Alfonso, V.C., Allison, D. B., Rader, D. E., Gorman, B.S. (1996), The Extended Satisfaction With Life Scale: Development and Psychometric Properties, *Social Indicators Research*, 38: 275-300.
- Brkljačić, T., Kaliterna Lipovčan, Lj. (2010). Zadovoljstvo životom i osjećaj sreće kod studenata. *Suvremena psihologija* 13, 189-201.
- Diener, E. (1984), Subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 95: 542-575.
- Diener, E. (1994), Assessing Subjective Well-being : Progress and Opportunities, *Social Indicators Research*, 31: 103-157.
- Easterlin, R. (1974) Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. In: David, P.A., Melvin, W.R. Eds.: "*Nations and Households in Economic Growth*", Academic Press, New York, USA, 89 – 12.
- Eger, R.J., Maridal, J.H. (2015). A statistical meta-analysis of the wellbeing literature. *Journal of Wellbeing*, 5(2), 45–74.
- Hackney, C. H., Sanders, G. S. (2003). Religiosity and mental health: A meta-analysis of recent studies. *Journal of the Scientific Study of Religion*, 42, 43-55.
- Haller, M., Hadler, M. (2006). How social relations and structures can produce happiness and unhappiness: an international comparative analysis. *Social Indicators Research*, 75, 169-216
- Kaliterna Lipovčan, Lj. i Prizmić-Larsen, Z. (2006). What makes Croats happy? Predictors of happiness in representative sample. U: A. Delle Fave (ur.), *Dimensions of well-being. Research and intervention* (53-59). Milano: Franco Angeli.
- Kovčo Vukadin, I., Novak, M., Križan, H. (2016). Zadovoljstvo životom: individualna i obiteljska perspektiva. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*. 24 (2016) , 1; 84-115.
- Lane, R.E. (2000.) *The Loss of Happiness in Market Democracies* Yale University Press, 2000, New Haven, USA
- Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 643-669.
- Plouffe, R. A., Tremblay, P. F. (2017) The relationship between income and life satisfaction: Does religiosity play a role? . *Personality and Individual Differences*, 67- 71.
- Shin, D., Johnson, D. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(1), 475–492.
- Schwartz, S. H. (2003). A Proposal for Measuring Value Orientations across Nations. *Chapter 7 in the Questionnaire Development Package of the European Social Survey*, 276

Tadić, M. (2009). Što mjerimo kada mjerimo sreću? Metodološki izazovi istraživanja sreće. *Društvena istraživanja Zagreb*, 317- 336.

Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction. In Saris, W.E., Veenhoven, R., Scherpenzeel, A.C., Bunting, B. (eds.). *A comparative study of satisfaction with life in Europe*. Budapest: Eotvos University Press. 11- 48.

Veenhoven, R. (2001), Item Bank-Introductory Text. *World Database of Happiness*, Erasmus University Rotterdam. 1-24.

Veenhoven, R. (2012), Social Development and Happiness in Nations, Presentation at conference 'Taking stock: Measuring social development' December 14-15 2011, *International Institute of Social Studies*, The Hague, August 2012

Wilson, W. R. (1960). An attempt to determine some correlates and simensions of hedonic tone. *Dissertation Abstracts*, 22, 2814.